Қазақстан Республикасы Әділет
министрінің 2025 жылғы 30
желтоқсандағы № 817 бұйрығы

Кәсіптік стандарт: «Сот-сараптама қызметі саласында»

1-ші тарау. Жалпы ережелер

1. Кәсіптік стандарттың қолдану аясы: "Кәсіптік біліктілік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 5-тармағына сәйкес «Сот сараптамасы» кәсіптік стандарты әзірленді және сот-сараптама қызметі саласындағы сот сарапшысының біліктілік, құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және жағдайларына қойылатын талаптарды айқындауға арналған.

2. Осы кәсіптік стандартта мынадай терминдер, анықтамалар мен қысқартулар қолданылады:

1) білім – кәсіптік міндет шеңберінде іс-әрекеттерді орындау үшін қажетті зерделенген және меңгерілген ақпарат

2) дағды – кәсіптік міндетті толығымен орындауға мүмкіндік беретін білім мен машықты қолдану қабілеті

3) жазба – қол жеткізілген нәтижелер туралы мәліметтерді қамтитын құжат немесе жүзеге асырылған қызметтің расталуы (верификацияның, ескертуші және түзетуші әрекеттердің жүргізілуінің куәлігін ұсыну және қадағалауын рәсімдеу үшін)

4) сот-сараптамалық фототехникалық зерттеудің объектілері – фототүсірілімдер, фотокамералар, кадрларды жиектейтін фотокамералар, фотоқағаздар, фотопленка және басқа да құралдар, фототүсірілім жасауға қажетті материалдар, оның ішінде кинопленкалар, кинокамералар және түсіруге қажетті құралдар

5) сот-сараптамалық фототехникалық зерттеудің мәні – фотографиялық технологиялар және осы объектілерді зерттеу әдістері саласындағы арнайы ғылыми білімді пайдалана отырып, фотосуреттерді және осы кескіндерді (негативтер мен позитивтер, компьютерлік тасымалдағыштар) дайындау мән-жайлары туралы, сондай-ақ оларды дайындау үшін қолданылатын техникалық құралдар туралы нақты деректерді анықтау

6) жол-көлік оқиғаларының жағдайларын және көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеу объектілері – жол-көлік оқиғасына қатысушы көлік құралдары (автомобильдер, мотоциклдер, мотороллерлер, мопедтер, мотоколяскалар, тракторлар, тіркемелер және жартылай тіркемелер, велосипедтер, қалалық электрокөліктер); жол-көлік оқиғасы болған орын - жол-көлік оқиғасы болған жердің жол телімі; сарапшының қарамағына ұсынылатын материалдар (ЖКО орнын қарап шығу хаттамасы; оқиға сызбасы бар хаттамаға қосымша; ЖКО сызбасы; КҚ техникалық күйін қарау және тексеру хаттамасы; тергеу экспериментінің хаттамасы; фото және бейне материалдар; куәлерден, жүргізушіден және жәбірленушілерден жауап алу хаттамасы)

7) жол-көлік оқиғаларының жағдайларын және көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеудің мәні – ЖКО механизмімен, КҚ техникалық күйімен, жол жағдайымен, ЖКО қатысушылардың әрекетімен байланысты болатын жол-көлік оқиғаларының жағдайлары, сонымен қатар сараптаманы тағайындаған органның сарапшыға ұсынған объектілерін (бастапқы деректерді, көлік құралдарын, іс материалдарын) зерттеу жолымен сарапшылар өздерінің арнайы ғылыми білімдерінің негізінде анықтайтын ЖКО туындауына себептескен себептер мен жағдаяттар туралы нақты деректердің кешені (жиынтығы)

8) сот-сараптамалық көлік-трасологиялық зерттеудің объектілері – жол-көлік оқиғасының заттық жағдайының әртүрлі заттары (көлік құралдары мен олардың бөлшектері, көлік құралдарының басқа көлік құралдарымен немесе өзге де объектілермен жанасу өзара іс-қимылының іздері, көлік құралдарының дөңгелектерінің (шынжыр табандарының) іздері, зардап шеккендердің киім заттары және т. б.), іс материалдары

9) сот-сараптамалық көлік-трасологиялық зерттеудің мәні – КҚ, өзге де материалдық объектілердің, адамдардың, жануарлардың әсерінен ЖКО орындарында туындайтын іздерді зерттеу негізінде сарапшы белгілейтін мән-жайлар (нақты деректер)

10) көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеудің мәні – көлік құралының техникалық жай-күйін, техникалық ақаулықтың пайда болу себептері мен уақытын (ЖКО басталғанға дейін, сәтінде немесе одан кейін), ЖКО басталғанға дейін ақауды анықтау мүмкіндігін, сондай-ақ оның ЖКО дамуына әсерін анықтауға байланысты мән-жайлар

11) көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеудің объектілері – жол-көлік оқиғасының орны, көлік құралдары, қозғалыс қауіпсіздігіне әсер ететін көлік құралдарының бөлшектері, жол-көлік оқиғасының материалдары, жол-көлік оқиғасының орнын және көлік құралдарын тексеру хаттамалары, жол-көлік оқиғасына қатысушылардың түсіндірмелері мен түсіндірмелері, куәгерлердің айғақтары, оқиға орны мен көлік құралдарын бейне - және суретке түсіру, сарапшылар мен мамандарды, сондай-ақ зерттеу тақырыбына қатысты басқа да материалдарды

12) ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін және жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеудің мәні – жолдың көліктік-пайдалану жай-күйінің көрсеткіштерін белгілеу, жол белгілерін, қозғалысты ұйымдастырудың өзге де құралдарын анықтау және бағалау, жол жамылғысының ақауларын және олардың оқиғаның туындауына әсерін айқындау, сондай-ақ ауа-райының және маусымдық факторлардың жолдың жай-күйіне әсерін зерттеу және анықталған кемшіліктер мен жол-көлік оқиғасы арасындағы Техникалық себеп-салдарлық байланысты белгілеу, соның ішінде көлік ағынының сипаттамаларын бекіту

13) ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін және жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеудің объектілері – оқиға орнындағы жол учаскесі, оған тікелей іргелес көлік құралдары қозғалысының учаскелері, жолмен өзара іс-қимыл жасайтын көлік құралдарының элементтері

14) сот-сараптамалық электротехникалық зерттеудің мәні – апаттық режимдердің туындау себептерін, электр желілері мен электр жабдықтарының жұмысындағы желілерді қорғау аппараттарының жұмысын анықтауға байланысты фактілер, істің мән-жайлары

15) сот-сараптамалық электротехникалық зерттеудің объектілері – заттай дәлелдемелер-тұрмыстық және өндірістік мақсаттағы электр аспаптары мен электр жабдықтары, электр жарықтандыру құрылғылары, жарық техникалық бұйымдар, электр өткізгіштер, кәбіл бұйымдары, электр тарату жүйелері, энергиямен қамтамасыз ету объектілері-су тарату электр станциясы, су электр станциясы, жылу электр станциясы, трансформаторлық қосалқы станциялар

16) өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеудің мәні – объектінің табиғатын, оның таксономиялық (топтық) тиесілігін, сондай-ақ ботаника, биология және жаратылыстану-техникалық ғылымдардың түрлі салалары саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін диагностикалық, жіктеу және сәйкестендіру сипатындағы нақты мән-жайларды айқындау

17) өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу объектілері – ботаника, биология саласында және әртүрлі табиғи-техникалық ғылымдар саласында арнайы ғылыми білімдер негізінде объектінің шығу тегін, оның таксономикалық (топтық) тиесілігін, сондай-ақ диагностикалық, сыныптық және ұқсастық сипатының нақты жағдайын анықтау

18) жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеудің мәні – тергеліп жатқан оқиғаға байланысты жануарлардан алынатын объектілердің қасиеттері мен ерекшеліктерін зерттеу мақсатында зоология, биология, жаратылыстану-техникалық ғылымдардың әртүрлі салалары саласындағы арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін істердің нақты деректері, мән-жайлары

19) жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу объектілері – ұйымның әр түрлі деңгейіндегі тірі организмдер-бір клеткалы организмдер, биологиялық қауымдастықтар, жануарлар немесе олардың жеке бөліктері, жануарлардың қалдықтары, Жануарлар шикізатын өңдеу өнімдері, жануарлардың тіршілік ету ортасы

20) сот-психологиялық-криминалистикалық зерттеудің мәні – адамның психоэмоционалдық, интеллектуалдық-еріктік жай-күйі және тергеу немесе өзге де іс-әрекеттер процесінде осы жай-күйдің өзгеруі туралы, сондай-ақ зерттелетін объектілердегі (бейнежазбалар, баспа, графикалық, аудиовизуалды материалдар және т. б.) адамның жай-күйін өзгерте отырып, оған психологиялық әсер ете алатын белгілерді анықтау туралы нақты деректер белгілеу

21) сот-психологиялық-криминалистикалық зерттеу объектілері – тергеу немесе жасырын іс-әрекеттер жүргізу сәтінде адамның физиологиялық және психологиялық (эмоционалдық, интеллектуалдық, ерікті) жай-күйі тіркелген материалдар, сондай-ақ порнографиялық, эротикалық мазмұндағы материалдарды қоса алғанда, оның психикасына әсер етуге және жай-күйін өзгертуге қабілетті не қатыгездік пен зорлық-зомбылыққа табынуды насихаттайтын объектілер

22) сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеудің мәні – діни экстремизм мен терроризмнің белгілері қызмет субъектілеріне тән менталитеттің сипаттамалары болып табылады; қызмет (оның түрі, түрі, сипаты, бағыты, ауқымдылығы, әлеуметтік мақсаты); іс-әрекеттер (зерттеу объектісінде көрсетілген оқиғаларға қатысатын нақты субъектілердің азаматтық және саяси мінез-құлқы)

23) сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу объектілері – ақпараттың әртүрлі материалдық және материалдық емес тасымалдаушылары — мәтіндер (баспа және қолжазба), аудио - және бейнежазбалар, бейнелер, символизм, интернет-желі материалдары және адамның шындық фактілеріне субъективті қатынасын, сондай-ақ әлеуметтік шындықтың өзін және сәйкестікке зерттеуге жататын оқиғалар мен әрекеттер өрбіген мән-жайларды көрсететін өзге де электрондық жазбалар құқықтық нормалар мен әлеуметтік контекст

24) теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеудің мәні – поездар қозғалысы қауіпсіздігінің бұзылуының мән-жайлары мен себептерін анықтау, жолдың, жылжымалы құрамның, сигнал беру, орталықтандыру және бұғаттау құрылғыларының техникалық ақаулары мен ақауларын анықтау, сондай-ақ қозғалыс пен маневрлік жұмыстарды ұйымдастыру мен жүргізудің дұрыстығын тексеру. Сараптама техникалық құралдардың жай-күйін, оларды пайдалану және қызмет көрсету тәртібін, сондай-ақ анықталған ақаулардың, ұйымдастырушылық қателіктердің немесе авариялар мен апаттардың туындауына факторлар жиынтығының әсерін анықтауға бағытталған

25) теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеу объектілері – темір жолдың жылжымалы құрамы (вагондар, локомотивтер, олардың жеке тораптары мен платформалары), поездардың қозғалысын қамтамасыз ететін құрылғылар (Дабыл беру, бұғаттау, орталықтандыру, бағыттамалық бұрмалар және т. б.), оқиға орнына іргелес жатқан аумақтар, сондай-ақ апат орнына тікелей байланысты емес объектілер (бағдаршамдар, қозғалысты басқару жүйелері, энергиямен жабдықтау). Бұдан басқа, объектілерге диспетчердің келіссөздерінің аудиожазбалары, жылдамдықты өлшейтін таспалар және өзге де техникалық құжаттар (поездың заттай парағы, техникалық жай-күй журналдары), қиманың схемалары мен фотоматериалдары, актілер, оқиғаға қатысушылар мен куәгерлердің жазбаша түсіндірмелері, жолды тексеру нәтижелері, қалпына келтіру жұмыстары туралы мәліметтер және апат кезіндегі ауа райы жағдайлары туралы ақпарат жатады

26) сот-психологиялық зерттеудің мәні – іс бойынша шындықты анықтау үшін маңызды маңызы бар, оларды анықтау арнайы ғылыми білімді қажет ететін адамның психикалық ерекшеліктері

27) сот-психологиялық зерттеу объектілері – сараптама жасаушы тұлға, қылмыстық іс, азаматтық іс

28) дараландыру құралдарының сот-сараптамалық зерттеу мәні – дараландыру құралдары болып табылатын, сондай-ақ тіркеуге мәлімделген не пайдаланылатын визуалды белгілердің араласу дәрежесіне дейін сәйкестіктің және (немесе) ұқсастықтың болуын (болмауын) айқындауға байланысты міндеттерді шешу кезінде арнайы ғылыми білімдер негізінде белгіленетін нақты деректер

29) дараландыру құралдарының сот-сараптамалық зерттеу объектілері – материалдық

жеткізгіштерде ұсынылған тауар белгілері, географиялық көрсеткіштер және тауарлар шығарылған жерлердің атаулары (тіркелген, сондай-ақ тіркеуге мәлімделген немесе онсыз пайдаланылатын) түріндегі көрнекі белгілер; тіркелген тауар белгілеріне арналған күзет құжаттары (Қазақстан Республикасының куәліктері, халықаралық сертификаттар және MadridMonitor-дан үзінді көшірмелер), сипаттамалары туралы мәліметтерді қамтитын іс материалдары көрсетілген белгілер, сондай-ақ сараптама нысанасына жататын өзге де материалдар

3. Осы кәсіптік стандартта мынадай қысқартулар қолданылады

1) БТБА – Жұмысшылардың жұмыстары мен кәсіптерінің бірыңғай тарифтік-біліктілік анықтамалығы

2) БА – Біліктілік анықтамалығы

3) ГЭС – Гидроэлектр станциясы

4) ГРЭС – Гидро-тарату электр станциясы

5) ЖКОмКҚСС және КҚ – Жол-көлік оқиғалары мен көлік құралдарының сот сараптамасы

6) ЖҚЕ – Жол қозғалысы ережелері

7) ЖЭС – Жылу электрстанциясы

8) ЖКО – Жол-көлік оқиғасы

9) КО ТР – Кеден одағының техникалық регламенті

10) КҚ – Көлік құралы

11) ҚНмЕ – Құрылыс нормалары мен ережелері

12) ҚР – Қазақстан Республикасы

13) МЕМСТ – Мемлекеттік стандарт

14) СанЕмН – Санитарлық ережелер мен нормалар

15) СБШ – Салалық біліктілік шеңбері

16) ЭҚтЖМЖ – Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы мемлекеттік жіктеуіші

2-ші тарау. Кәсіптік стандарттың паспорты

4. Кәсіптік стандарттың атауы: Сот-сараптама қызметі саласында

5. Кәсіптік стандарттың коды: M71205098

6. ЭҚЖЖ секциясын, бөлімін, тобын, сыныбын және кіші сыныбын көрсету:

M Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет

71 Сәулет, инженерлік ізденістер, техникалық сынақтар мен талдау саласындағы қызмет

71.2 Техникалық сынақтар мен талдаулар

71.20 Техникалық сынақтар мен талдаулар

71.20.5 Медициналық сараптамалар мен зерттеулерден басқа, сот сараптамалары мен зерттеулерін жүргізу жөніндегі қызмет

7. Кәсіптік стандарттың қысқаша сипаттамасы: Осы стандарт сот сараптамаларын (зерттеулерді) жүргізу құқығына ие біліктілік куәлігі бар сот сарапшыларына, сот сараптамасы органына, сондай-ақ лицензия негізінде сот-сараптамалық қызметпен айналысатын жеке тұлғаларға қойылатын біліктілік пен құзыреттілік деңгейіне, еңбек мазмұнына, сапасына және еңбек жағдайына қойылатын талаптарды белгілейді.

8. Кәсіптер карточкаларының тізімі:

1) «Сот сарапшысы (жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

2) «Сот сарапшысы (ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін, жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу)» - 6 СБШ-нің деңгейі

3) «Сот сарапшысы (сот-сараптамалық көлік-трасологиялық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

4) «Сот сарапшысы (сот-сараптамалық фототехникалық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

5) «Сот сарапшысы (көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

6) «Сот сарапшысы (жол-көлік оқиғасы жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

7) «Сот сарапшысы (теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

8) «Сот сарапшысы (дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

9) «Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

10) «Сот сарапшысы (өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

11) «Сот сарапшысы (сот-сараптамалық электротехникалық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

12) «Сот сарапшысы (сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

13) «Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық-криминалистикалық зерттеу бойынша)» - 6 СБШ-нің деңгейі

3-ші тарау. Кәсіптер карточкалары

9. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)»»:	
Топтың коды:	2611-7
Қызмет атауының коды:	2611-7-002

Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (жануар тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: -	Мамандық: -	Біліктілік: -
	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: -	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Жануарлардан алынатын объектілерге сот-биологиялық сараптама жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, Еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдылары мен жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптар		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жануар тектес объектілерге сот-сараптамалық биологиялық зерттеуді жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	
Еңбек функциясы 1: Жануар тектес объектілерге сот-сараптамалық биологиялық зерттеуді жүргізу	Дағды 1: Шашты зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеуді жүргізу	Машықтар:	
		1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 2. сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес шашты сынамалық дайындауды жүргізу. 3. шаштың морфологиялық қасиеттерін сипаттаңыз (пішіні, түсі, көлеңкесі, ұзындығы, перифериялық және тамыр ұштары). 4. шашқа микроскопиялық зерттеу жүргізу (кортикальды зат, өзек, сілтілі гидролиз және т.б.). 5. Шашқа салыстырмалы зерттеу жүргізу (тиістілігі, ерекшеліктері, зақымдануы). 6. Шаштың топтық (түрлік) байланысын орнатыңыз. 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу .	

	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Жануарлардың дериваттарын (уылдырық, тері) зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеу жүргізу. балықтардың сүті (жыныс бездері), мүйіздер мен тұяқтар, су омыртқасыздарының кисталары, (жұмыртқа), інжу және т. б.	Машықтар:
	1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес сынама даярлауды жүргізу. 3. Морфологиялық қасиеттерін сипаттаңыз. 4. Микроскопиялық зерттеу жүргізу (қажет болған жағдайда). 5. Салыстырмалы зерттеу жүргізу (тиістілігі, ерекшеліктері, зақымдануы). 6. Топтық (түрлік) тиістілікті белгілеу. 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Дағды 3: Жануарлардың, құстардың және балықтардың тіндерін зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу (тері (тері)	Машықтар:
	1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесіне және/немесе әдісіне сәйкес тіндерді сынамалық даярлауды жүргізу. 3. Жануарлар, құстар мен балықтар тіндерінің морфологиялық қасиеттерін сипаттаңыз (тері (тері). 4. Микроскопиялық зерттеу жүргізу. 5. Салыстырмалы зерттеу жүргізу (тиістілігі, ерекшеліктері, зақымдануы). 6. Топтық (түрлік) тиістілікті белгілеу; 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 4: Тірі жануар және тұтас мәйіттерді (мәйіттерді), сондай-ақ олардың бөліктерін зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар:
	1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін айқындау. 3. Түрге жататындығын анықтау. 4. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттаңыз. 5. Барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу сот-сараптамалық зерттеу.

		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 5: Нәжісті, ішкі секреция органдарының секрециясын немесе органдардың өзін, ішкі органдар мен органдардың тастарын, жыныс бездері мен олардың секрецияларын, жануарлардың өт қабын зерттеу кезінде сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар:
		1. Мемлекеттік тізілімге енгізілген әдістемелерге, сондай-ақ кез келген ғылыми дәлелденген әдебиеттерге сәйкес сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 2. Сот-сараптамалық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін айқындау. 3. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттаңыз. 4. Нәжісті, ішкі секреция мүшелерінің секрециясын немесе мүшелердің өзін, ішкі ағзалар мен мүшелердің тастарын, жыныс бездері мен олардың секрецияларын, жануарлардың өт қабын зерттеу. 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістері және/немесе әдістері, сондай-ақ басқа да ғылыми дәлелденген тәсілдер. 2. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 3. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 4. Зерттеу нәтижелерін талдау, бағалау және өңдеу қабілеті. 5. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл		

Дағды 1: Сот сараптамасын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Машықтар:
	1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар:
	1.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3.Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып, жануарлардан алынатын объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру.
	Білімдер:
	1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2.Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.

	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, жануарлардан алынатын объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4.Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6.Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолданыңыз. 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау. 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.

	Білімдер:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2.Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4.Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5.Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау. 2.Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4.Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2."Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
		1.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3.Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6.Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімдер:
		1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2.Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі. 4.Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қарым-қатынас Эмпатия, эмоциональный интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Сот сарапшысы
10. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін, жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу)»»:		
Топтың коды:	2611-7	
Қызмет атауының коды:	2611-7-002	
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (ЖКО орнындағы жолдың техникалық күйін, жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу)»	

СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:	Белгіленбеген		
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Инженерия және инженерлік іс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Жол-көлік оқиғасы орны бойынша жол жабындысының жағдайын, жол жағдайларын бағалау және олардың нормативтік талаптарға сәйкестігін анықтау, олардың пайда болу себептерін және жол-көлік оқиғасының жағдайларымен ықтимал байланысын белгілеу		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жол-көлік оқиғасы орны бойынша жолдың техникалық жағдайы мен жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау 2. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу 3. Сараптамалық тәжірибені қорыту	
Еңбек функциясы 1: Жол-көлік оқиғасы орны бойынша жолдың техникалық жағдайы мен жол жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Дағды 1: Сот-сараптамалық органдардың тапсырмасы бойынша жолдың техникалық жағдайы мен жолдағы жағдайларды жол-көлік оқиғасы орнына сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар:	
		1. Жол бөлігінің ені, үйкеліс коэффициенті, еңісін өлшеу. 2. Көрініс пен жол жағдайын талдау. 3.Нормативтік-құқықтық актілермен жұмыс істеу. 4. Жол қозғалысының қауіпсіздік шарттарының бұзылуын анықтау. 5. Техникалық құжаттаманы және тексеру нәтижелерін талдау. 6. Жолдың нақты жағдайын техникалық талаптармен салыстыру. 7. Сарапшының құрылымдық қорытындысын дайындау.	
		Білімдер:	
		1. Жол құрылысы мен пайдалану саласындағы МЕМСТ және КО ТР стандарттары. 2. Көлік-техникалық зерттеулерді жүргізу әдістемелері (оның ішінде 8.4 әдістемесі). 3. ҚНмЕ, СанЕмН және ведомстволық нормалар. 4. Жолдарды жобалау және пайдалану негіздері. 5. Жол қауіпсіздігі туралы заңнама, Жол жүрісі ережелері (ЖЖЕ).	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді	
Қосымша еңбек функциясы 1:			

Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне консультация беру	Машықтар:
		1. Сараптама тағайындаған адамдарға кеңес беріңіз. 2. Сұрауларға негізделген жауаптар жасаңыз. 3. Тексерулер мен тергеу эксперименттеріне қатысу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптама қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілер 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот-сараптамаларды жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Технологияның қазіргі деңгейін ескере отырып, сот сараптамасын/зерттеуді дамытудың қазіргі жағдайы мен перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптама қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілер 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері 3. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 4. Сараптама жүргізу үшін материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 2: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
		1. Жаңа әдістемелерді әзірлеу және сынақтан өткізу. 2. Жарияланымдар мен әдістемелік құралдарды дайындау.
		Білімдер:
		1. Автотехникалық сараптама саласындағы заманауи жетістіктер. 2. Кадрларды даярлау стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 3: Сараптамалық тәжірибені қорыту	Дағды 1: Сараптамалық тәжірибені қорытуға қатысу	Машықтар:
		1. Сарапшыларға тағылымдамадан өтуін ұйымдастыру. 2. Сарапшы пікірін ұсыну. 3. Әдістемелерді рецензиялау.

		Білімдер:	
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Көлік-қозғалыс оқиғаларын сараптау әдістемелері. 3. Процессуалдық заңнаманың негіздері. 4. Сот сараптамасы теориясы және криминалистика негіздері.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Өлшеулердегі дәлдік Нормативтерді білу Техникалық сауаттылық Логикалық ойлау Пікірлердің дербестігі Құжаттамалық дәлдік Аналитикалық және жүйелі ойлау Деректерге мұқияттылық Жауапкершілік Коммуникабелділік Кәсіби этика Құқық қорғау органдарымен және соттармен өзара іс-қимыл жасау дағдылары Өзіндік дербестік Күйзеліске төзімділік Топта жұмыс істеу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	11. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (сот-сараптамалық көлік-трасологиялық зерттеу бойынша)»»:		
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (сот-сараптамалық көлік-трасологиялық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Инженерия және инженерлік іс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Соқтығыс механизмін, күштердің әсер ету бағыттарын, көлік құралдарының соқтығысқа дейінгі және кейінгі қозғалыс траекторияларын анықтау, сондай-ақ іздер мен зақымдардың бір-біріне сәйкестігін бағалау.		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			

Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Көліктік-трассологиялық сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу 2. Сараптама практикасын жалпылау
Еңбек функциясы 1: Көліктік-трассологиялық сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу	Дағды 1: Сот сараптамасын тағайындайтын органдардың тапсырмасы бойынша көліктік-трассологиялық сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу	Машықтар:
		1. Байланыс іздерін, ойықтар мен сызаттарды сәйкестендіру және жіктеу. 2. Көлік құралдарының өзара әрекеттесуін талдау. 3. Күштердің әсер ету бағыттарын анықтау. 4. Соқтығыс сәтіндегі нысандардың өзара орналасуын айқындау. 5. Көлік құралдарындағы және оқиға орнындағы іздерді өзара салыстыру. 6. Шиналардың герметизациясының бұзылу уақыты мен себептерін анықтау. 7. Сарапшының құрылымдалған қорытындысын дайындау.
		Білімдер:
		1. Көліктік-трассологиялық зерттеу әдістемелері. 2. Механика және материалдардың кедергісі негіздері. 3. Зақымдар мен іздердің типологиясы. 4. Криминалистика мен трассологияның негіздері. 5. Фотоқұжаттау және өлшеу техникасы. 6. ЖКО қайта құру және модельдеу қағидаттары. 7. Сот сараптамасы саласындағы заңнамалық және нормативтік құжаттар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1. Сараптама тағайындаған тұлғаларға кеңес беру. 2. Сұрау салуларға негізделген дәлелді жауаптар дайындау. 3. Тексеру және тергеу эксперименттеріне қатысу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін сот сараптамаларын (зерттеулерді) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізуге қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін сот сараптамаларын (зерттеулерді) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. Қазіргі технологиялар деңгейін ескере отырып, сот сараптамасының/зерттеудің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері. 3. Сот сараптаматану мен криминалистиканың негіздері. 4. Сараптама жүргізуге арналған материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
		1. Жаңа әдістемелерді әзірлеу және сынақтан өткізу. 2. Басылымдар мен әдістемелік құралдарды дайындау.
		Білімдер:
		1. Автотехникалық сараптама саласындағы заманауи әзірлемелер. 2. Кадрларды даярлау стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 2: Сараптама практикасын жалпылау	Дағды 1: Сот сараптамасы практикасын жалпылауға қатысу	Машықтар:
		1. Сарапшыларға тағылымдамадан өтуді ұйымдастыру. 2. Сараптамалық пікір беру. 3. Әдістемелерге рецензия жүргізу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Жол-көлік оқиғаларын сараптамалық зерттеу әдістемелері. 3. Іс жүргізу заңнамасының негіздері. 4. Сот сараптаматануы мен криминалистиканың негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Аналитикалық және жүйелі ойлау Деректерге мұқияттылық Жауапкершілік Коммуникабелділік Оқуға дайындық Кәсіби этика Құқық қорғау органдарымен және соттармен өзара іс-қимыл жасау дағдылары Өзіндік дербестік Күйзеліске төзімділік Топта жұмыс істеу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
12. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (сот-сараптамалық фототехникалық зерттеу бойынша)»»:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (сот-сараптамалық фототехникалық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар	Біліктілік: -
	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Инженерия және инженерлік іс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Қажет етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Фототехникалық сараптама/зерттеу саласындағы кәсіби қызметке бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек функцияларын жүйелі және құрылымдық сипаттау, оларды қазіргі еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкестендіру және қызметкерлердің білімдеріне, іскерліктеріне, дағдылары мен жеке құзыреттеріне қойылатын талаптарға үйлестіру.		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Фототехникалық сараптамаларды/зерттеулерді жүргізу 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу	
Еңбек функциясы 1:			

Фототехникалық сараптамаларды/зерттеулерді жүргізу	Дағды 1: Фототехникалық сараптамаларды/зерттеулерді жүргізу	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін айқындау. 2. Сот сараптамасы объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Фото және бейнематериалдардың жасалу жағдайлары туралы нақты деректерді анықтау. 5. Фото және бейнематериалдардың түсірілуі мен өңделу шарттарын белгілеу. 6. Фото және бейнематериалдарда бейнеленген объектілердің топтық және түрлік тиістілігін анықтау. 7. Қойылған сұрақтарға сәйкес диагностикалық, классификациялық, идентификациялық және ситуациялық сипаттағы міндеттерді шешу. 8. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін бейнелейтін сарапшының қорытындысын рәсімдеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін ғылыми-құқықтық актілер. 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің шынайылық және объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен қағидалары. 5. Еңбек ішкі тәртібі, еңбекті қорғау және қауіпсіздік ережелері, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Дағды 2: Сот-сараптамалық фототехникалық зерттеу жүргізу	Машықтар: 1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Кино-фотоаппаратураны, зертханалық жабдықтарды, мамандандырылған бағдарламаларды, жер учаскелерін, ғимараттар мен бөлмелерді, заттарды фотобейнелер бойынша теңдестіру. 5. Фотоматериалдардың түсірілуі мен өңделу шарттарын анықтау; бейнеленген объектілердің өлшемдерін, олардың арақашықтығын белгілеу; фотографиялық және цифрлық монтаж бен ретушьті айқындау; негативтер мен позитивтерді баспа үлгілері бойынша сәйкестендіру. 6. Суретте бейнеленген заттардың өлшемдерін және олардың арақашықтығын анықтау. 7. Түсірілім жағдайына қатысты мән-жайларды белгілеу (жарықтандыру – табиғи немесе жасанды; объектив түрі – қалыпты, кеңбұрышты, телеобъектив; репродукция немесе табиғи түсірілім). 8. Суреттің жасалу тәсілдерін анықтау (фототехнология ережелерін сақтау, фотомонтаж қолдану, ретушь пайдалану). 9. Фотоматериалдарды өңдеудің белгілерін анықтау (цифрлық және аналогтық). 10. Ақпарат жеткізушілерде бейнеленген әрекеттердің мазмұнын және олардың ассоциативті қабылдануына байланысты мәнін зерттеу. 11. Жедел-іздестіру іс-шаралары барысында түсірілген бейнематериалдарды зерттеп, онда бейнеленген әрекеттердің мазмұнын анықтау. 12. Бейнематериалдардың жасалу жағдайларын, бейнежазбаның түсірілу жағдайларын анықтау бойынша зерттеу жүргізу. 13. Объектілердің қозғалу уақыты мен қозғалыс жылдамдығын анықтау бойынша зерттеу жүргізу (берілген материалдардың толықтығына байланысты жеке немесе өзге зерттеулермен кешенді түрде жүргізілуі мүмкін). 14. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін бейнелейтін сарапшы қорытындысын ресімдеу.

	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің анық еместігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеу нәтижелерінің шынайылық және объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен өлшемшарттары. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндіру тәртібі мен қағидалары. 5. Есептеулерді, талдауды, бағалауды және зерттеу нәтижелерін өңдеуді тіркеу тәртібі.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 3: Сот сараптамаларын тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау.	Машықтар:
	1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығындар сметасын жасау. 2. Сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығындар туралы есеп ұсыну. 3. Өз құзыреті шегінде маман/сарапшы ретінде іс жүргізу әрекеттеріне қатысу. 4. Сараптамалық тәжірибені қорыту арқылы сараптамалық қателіктерге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және мұндай қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
	Білімдер:
	1. Қазақстан Республикасындағы сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сараптама құнын есептеу тарифтері мен әдістері. 3. Сот сарапшысының маман ретінде іс жүргізу әрекеттеріне қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 4: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
	1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.

		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасындағы сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптаматану мен криминалистиканың негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі істер бойынша материалдарды дайындау мен ұсынудың ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
		1. Қазіргі заманғы технологиялар мен ғылыми әзірлемелер деңгейін ескере отырып, фототехникалық сараптаманың/зерттеудің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық тиімділігін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру мен жүргізуді жоспарлау. 5. Зерттеу жұмыстарының ағымдағы және қорытынды бақылауын, бағалау мен түзетуді жүзеге асыру. 6. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілетін сынақтардың нәтижелерін талдау. 7. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін рәсімдеу. 8. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін, техникалық шешімдерді және ғылыми зерттеу әзірлемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу, валидтеу және енгізуге қатысу. 9. Орындаған жұмыстардың, ғылыми зерттеулер мен/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау. 10. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен оқу құралдарын дайындауға қатысу. 11. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 12. Сараптамалық тәжірибені қорыту арқылы сараптамалық қателіктерге әсер ететін себептер мен жағдайларды анықтау және олардың алдын алу бойынша ұсыныстар әзірлеу.

		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның қазіргі жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдіснамасы. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттар жобаларын әзірлеуге қатысу.	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына сәйкестігіне, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарына талдау жүргізу. 2. Сот-сараптамалық қызметті нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу немесе оларды қайта қарау, сондай-ақ жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу бойынша ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық тәжірибені қорыту арқылы сараптамалық қателіктерге әсер ететін себептер мен жағдайларды анықтау және олардың алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Қазақстан Республикасының «Құқықтық актілер туралы» Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі және оларды ресімдеуге қойылатын талаптар. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу		

	Дағды 1: Сот сарапшыларының кәсіби даярлығына және біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
		1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, сондай-ақ сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру курстарына лектор, даярлық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіби оқытудың және біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқытудың нәтижелері мен оның тиімділігі көрсеткіштерін талдау.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлық және практикалық сабақтар жоспарларын жасау тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қарым-қатынас Эмпатия, эмоционалды интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Қажет етілмейді	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Сот сарапшысы
13. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)»»:		
Топтың коды:	2611-7	
Қызмет атауының коды:	2611-7-002	
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (көлік құралдарын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)»	

СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Инженерия және инженерлік іс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Көлік құралдарының техникалық жағдайын анықтау, техникалық ақауларды анықтау, олардың туындау себептерін және апаттың жағдайларымен ықтимал байланысын анықтау		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Көлік құралдарына қатысты сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыста қатысу 2. Сараптамалық тәжірибені жинақтау	
Еңбек функциясы 1: Көлік құралдарына қатысты сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу.	Дағды 1: Көлік құралдарына қатысты сот-сараптамалық зерттеулерді сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдардың тапсырмасы бойынша жүргізу.	Машықтар:	
		1. Техникалық құжаттаманы, диагностикалық карталарды және тексеру нәтижелерін талдау. 2. Ақауларды анықтау және олардың жол-көлік оқиғасына дейінгі анықталу мүмкіндігін бағалау. 3. Көлік құралдарын визуалды және құралдық тексеру жүргізу. 4. Ақауларды анықтау және олардың қауіпсіздікке әсерін талдау. 5. Көлік құралдарының нақты жағдайын техникалық талаптармен салыстыру. 6. Техникалық ақпаратты жүйелеу және сараптамалық қорытындыларды дайындау. 7. Сарапшының құрылымдық қорытындысын әзірлеу.	
		Білімдер:	
		1. Көлік құралдарының техникалық жағдайын зерттеу әдістемелері. 2. КҚ түйіндері мен агрегаттарының құрылысы және жұмыс істеу принциптері. 3. Техникалық пайдалану ережелері және ЖҚЕ нормативтері. 4. Техникалық параметрлерді тіркеу және талдау әдістері. 5. Жол қауіпсіздігі және сот сараптамасы саласындағы заңнамалар.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді	
Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды			

тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сот сараптамаларын тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу.	Машықтар:
		1. Сараптаманы тағайындаған тұлғаларға кеңес беру. 2. Сұрауларға негізделген жауаптар дайындау. 3. Көрсетілімдер мен тергеу тәжірибелеріне қатысу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Процессуалдық заңнаманың негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот-сараптамалық зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндірме жұмыстарын жүргізуге қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот-сараптамалық зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. Қазіргі заманғы технология деңгейін ескере отырып, сот-сараптамалық зерттеудің ағымдағы жағдайын және дамудың перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеу жұмыстарын жүзеге асыру.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік-құқықтық актілер. 2. Процессуалдық заңнаманың негіздері. 3. Сот сараптамасы теориясы және криминалистика негіздері. 4. Сараптамаларды жүргізу үшін материалдарды дайындау және ұсынудың ерекшеліктері. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыста қатысу	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
		1. Жаңа әдістемелерді әзірлеу және сынақтан өткізу. 2. Басылымдар мен әдістемелік нұсқаулықтарды дайындау.
		Білімдер:
		1. Автотехникалық сараптама саласындағы қазіргі заманғы әзірлемелер. 2. Кадрларды даярлау стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 2: Сараптамалық тәжірибені жинақтау		

	Дағды 1: Сараптамалық тәжірибені жалпылауға қатысу	Машықтар:	
		1. Сарапшыларды тағылымдамадан өткізу. 2. Сарапшылық пікір беру. 3. Әдістемелерді рецензиялауды жүргізу.	
		Білімдер:	
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік-құқықтық актілер. 2. ЖКО сараптамалық зерттеу әдістемелері. 3. Процессуалдық заңнаманың негіздері. 4. Сот сараптамасы теориясы және криминалистика негіздері.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Техникалық сауаттылық Логикалық ойлау Пікірлердің дербестігі Құжаттамалық дәлдік Аналитикалық және жүйелі ойлау Деректерге мұқияттылық Жауапкершілік Коммуникабелділік Оқуға дайындық Кәсіби этика Құқық қорғау органдарымен және соттармен өзара іс-қимыл жасау дағдылары Өзіндік дербестік Күйзеліске төзімділік Топта жұмыс істеу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
14. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (жол-көлік оқиғасы жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)»»:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (жол-көлік оқиғасы жағдайларын сот-сараптамалық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Инженерия және инженерлік іс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		

Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:		
Қызметтің негізгі мақсаты:	ЖКО механизмдерін объективті талдауды қамтамасыз ету, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау, оқиғаның алдын алу мүмкіндігін техникалық тұрғыдан бағалау және қатысушылардың әрекеттерінің жол қозғалысы ережелерінің талаптарына сәйкестігін айқындау.	
Еңбек функциялардың сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Жол-көлік оқиғаларының мән-жайларын сот-сараптамалық зерттеу жүргізу 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу 2. Сараптамалық тәжірибені жинақтау
Еңбек функциясы 1: Жол-көлік оқиғаларының мән-жайларын сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Дағды 1: Сот сараптамасын тағайындаған органдардың тапсырмасы бойынша жол-көлік оқиғаларының мән-жайларын сот-сараптамалық зерттеу жүргізу	Машықтар:
		1. Сараптаманың мәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Жылдамдықты, тежеу жолдарын және басқа да параметрлерді есептеу. 3. Алынған есептеулерді іс материалдарымен салыстыру. 4. Жол-көлік оқиғасының алдын алу техникалық мүмкіндігін айқындау. 5. Сандық үлгілермен және графо-талдамалық әдістермен жұмыс істеу. 6. Зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу.
		Білімдер:
		1. Жол-көлік оқиғаларын сараптамалық зерттеу әдістемелері. 2. Көлік құралдарының қозғалыс механикасы мен динамикасының негіздері. 3. Сот сараптамасына қатысты заңдар мен нормативтік актілер. 4. Қорытындыны ресімдеуге қойылатын талаптар. 5. Көлік құралдарының техникалық сипаттамалары. 6. Сараптамалық қорытындыларды ресімдеу ережелері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1. Сараптама тағайындаған тұлғаларға кеңес беру. 2. Сұрау салуларға негізделген дәлелді жауаптар дайындау. 3. Тексеру, тергеу эксперименттеріне қатысу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1. Сараптамаларды (зерттеулерді) тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот сараптамаларын (зерттеулерді) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысын жүргізуге қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот сараптамаларын (зерттеулерді) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. Заманауи технологиялар деңгейін ескере отырып, сот сараптамасының / зерттеудің ағымдағы жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Іс жүргізу заңнамасының негіздері. 3. Сот сараптаматануы мен криминалистиканың негіздері. 4. Сараптамалар жүргізуге арналған материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмысқа қатысу	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
		1. Жаңа әдістемелерді әзірлеу және сынақтан өткізу. 2. Басылымдар мен әдістемелік құралдарды дайындау.
		Білімдер:
		1. Автотехникалық сараптама саласындағы заманауи әзірлемелер. 2. Кадрларды даярлау стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 2: Сараптамалық тәжірибені жинақтау	Дағды 1: Сараптамалық тәжірибені жинақтау жұмысына қатысу	Машықтар:
		1. Сарапшыларға тағылымдамадан өту ұйымдастыру. 2. Сараптамалық пікір беру. 3. Әдістемелерге рецензия жүргізу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызметті реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 2. Жол-көлік оқиғаларын сараптамалық зерттеу әдістемелері. 3. Іс жүргізу заңнамасының негіздері. 4. Сот сараптаматануы мен криминалистиканың негіздері.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Аналитикалық және жүйелі ойлау Деректерге мұқияттылық Жауапкершілік Коммуникабелділік Оқуға дайындық Кәсіби этика Құқық қорғау органдарымен және соттармен өзара іс-қимыл жасау дағдылары Өзіндік дербестік Күйзеліске төзімділік Топта жұмыс істеу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
15. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)»»:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (теміржол көлігін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Көлік қызметтері	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Теміржол көлігі саласындағы сот сараптамаларын жүргізу саласындағы кәсіби қызметке еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды әзірлеу		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Теміржол көлігіне сот-сараптамалық зерттеу жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	
Еңбек функциясы 1: Теміржол көлігіне сот-сараптамалық зерттеу жүргізу			

Дағды 1: Сот сараптамасын/зерттеулерін жүргізу	Машықтар:
	1. Сот-сараптамалық теміржол зерттеуінің пәнін, нысанын және міндеттерін анықтау. 2. Объектілердің ерекшеліктерін ескере отырып, сот сараптамасының объектілерін сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Теміржол оқиғаларының түрлерін анықтау. 5. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын ресімдеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсінудің тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі. 6. Ішкі еңбек тәртібінің тәртібі, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Локомотивтер мен вагондарға сот сараптамасын/зерттеулерін жүргізу өндірісі	Машықтар:
	1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, нысанын және міндеттерін анықтау. 2. Объектілердің ерекшеліктерін ескере отырып, сот сараптамасының объектілерін сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің анықталмағандығын бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дәлдік дәрежесі мен объективтілігін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу тәртібі.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 3: Теміржол жолының үстіңгі құрылымына сот сараптамасын/зерттеулерін жүргізу	Машықтар:
		1. Теміржол жолының жоғарғы құрылымының элементтеріне зерттеу жүргізу. 2.Рельстерде, шпалдарда, төсеніштерде және төсемдерде анықталған зақымдарды сипаттау. 3.Теміржол бағыттамаларының зақымдануын сипаттау. 4. Жүргізілген зерттеу процесі мен нәтижелерін көрсететін сараптамалық қорытындыны ресімдеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3.Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4.Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1.Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүргізу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағды 1: Сот сарапшыларының кәсіби дайындығына және біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
		1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.

		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлық және практикалық сабақтар жоспарларын жасау тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
		1. Осы саладағы технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолданыңыз. 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.

	Білімдер:
	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2.Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4.Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5.Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 3: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар:
	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау. 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы"Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қарым-қатынас Эмпатия, эмоциональный интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
16. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)»»:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (дараландыру құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Журналистика және ақпарат	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сараптама жүргізу саласындағы кәсіби қызметке бірыңғай талаптарды әзірлеу сараптаманы/зерттеуді дараландыру құралдарының белгіленуі, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды әзірлеу		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Дараландыру құралдарының белгіленуіне сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	
Еңбек функциясы 1: Дараландыру құралдарының белгіленуіне сот-сараптамалық			

зерттеулер жүргізу	Дағды 1: Даралау құралдарының белгілеріне сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу: тауар белгілері, географиялық көрсеткіштер, тауарлар шығарылған жерлердің атаулары болып табылатын, сондай-ақ тауар белгілері ретінде тіркеуге мәлімделген не тіркеусіз пайдаланылатын, материалдық жеткізгіштерде ұсынылған көрнекі белгілер	Машықтар:
		1.Сот-сараптамалық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін айқындау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3.Таңдау сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері. 4.Жеке белгілердің араласу дәрежесіне ұқсастық бойынша зерттеу жүргізу. 5.Жеке белгілердің басым элементтерін анықтау үшін зерттеу жүргізу. 6. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің анықталмағандығын бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу тәртібі. 6. Ішкі еңбек тәртібінің қағидалары, еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғау, өндірістік санитария талаптары, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Жеке дараландыру құралдарының белгілеріне қатысты сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу: фирмалық атаулар	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, нысанын және міндеттерін анықтау. Жеке тұлғаны сәйкестендіру белгісі ретінде фирмалық атау қолданылатын объектілерді анықтау (шағын белгілер, жарнама, визитка және т.б.). 2. Объектілердің ерекшеліктерін ескере отырып, сот сараптамасының объектілерін сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Жеке тұлғаны сәйкестендіру белгілерінің ұқсастығын шатасуға дейінгі дәрежеде зерттеу жүргізу. 5. Жеке тұлғаны сәйкестендіру белгілерінің үстем элементтерін анықтау бойынша зерттеу жүргізу. 6. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын ресімдеу.

		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің анықсыздығын бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілік дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу бойынша жазбаларды жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1.Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3. Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып, "Даралау құралдарының белгілерін сот - сараптамалық зерттеудің" қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2.Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар:
		1.Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау. 2.Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3.Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.

	Білімдер:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2."Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3.Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
	1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6.Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлық және практикалық сабақтар жоспарларын жасау тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Дағды 3: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
	1. Озық технологиялар мен ғылыми әзірлемелерге сүйене отырып, даралау құралдарының белгіленуін сот-сараптамалық зерттеудің қазіргі деңгейі мен даму перспективаларына зерттеу жүргізу. 2.Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4.Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6.Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Тиісті өлшеу әдістері мен әдістерін қолданыңыз. 8.Ғылыми зерттеулер барысында алынған нәтижелерді талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау. 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14.Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның қазіргі жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерінің мазмұны мен ресімделуіне қойылатын типтік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеудің, сынақтан өткізудің және енгізудің негізгі қағидалары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қарым-қатынас Эмпатия, эмоциональный интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
17. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық зерттеу бойынша)»»:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Педагогика және психология	Біліктілік: -
	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Әлеуметтік жұмыс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Белгіленбеген		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот-психологиялық сараптама жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдылары мен жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттауды әзірлеу		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-психологиялық сараптаманы жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	
Еңбек функциясы 1:			

Сот-психологиялық сараптаманы жүргізу	Дағды 1: Эмоциялық реакциялар мен физиологиялық аффектілерді анықтау мақсатындағы сот-психологиялық сараптама	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін анықтау. 2.Күдіктіде эмоционалды реакциялар мен күйлерді, соның ішінде физиологиялық әсерді анықтаңыз. 3.Қылмыстық, азаматтық істің фабуласын түсіну. 4. Клиникалық-психологиялық әңгімелесу және эксперименттік-психологиялық зерттеу жүргізу кезінде байқау. 5. Психоэмоционалды жағдайды анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолдану дағдылары 6.Психологиялық тестілеу нәтижелерін түсіндіру 7. Қылмыстық істі психологиялық зерттеу деректерін, әңгімелесу деректерін, бақылау деректерін және эксперименттік зерттеу нәтижелерін талдауды салыстыру 8.Сараптамалық қорытындыларды тұжырымдау, заңнаманың талаптарына сәйкес қорытындыны қисынды негіздеу және ресімдеу. 9. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру, өз қорытындыларын негіздеу.
		Білімдер:
		1.Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2.Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3.Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 4.Психодиагностикалық әдістер (оның ішінде жарамды және сенімді әдістер). 5.Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары. 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психология негіздері. 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Дағды 2: Кәмелетке толмаған күдіктілердің психикалық дамуының психикалық бұзылумен байланысты емес артта қалуын анықтау мақсатындағы сот-психологиялық сараптама	Машықтар:
	1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін анықтау. 2.Кәмелетке толмаған күдіктіде психикалық бұзылумен байланысты емес психикалық дамудың артта қалуын анықтау 3. Психологиялық жағдайды анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолданыңыз 4. Психологиялық тестілеу нәтижелерін түсіндіру; 5. Қылмыстық іс материалдары бойынша сарапшының жеке психологиялық ерекшеліктерін талдау. 6.Сараптамалық қорытындыларды тұжырымдау, заңнаманың талаптарына сәйкес қорытындыны қисынды негіздеу және ресімдеу. 7. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру, өз қорытындыларын негіздеу.
	Білімдер:
	1.Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2.Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3.Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер; 4.Психодиагностикалық әдістер (сенімді және сенімді әдістерді қоса); 5.Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары; 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психология негіздері 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 3: Зардап шегушілердің оларға қатысты жасалған зорлық-зомбылық сипатындағы жыныстық әрекеттердің мәнін түсіну қабілеті немесе оған қарсылық көрсету мүмкіндігін анықтау мақсатындағы сот-психологиялық сараптама.	Машықтар:
	1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Зардап шегушінің оларға қатысты жасалған зорлық-зомбылық сипатындағы жыныстық әрекеттердің мәнін түсіну қабілеті немесе оған қарсылық көрсету мүмкіндігін анықтау. 3. Психологиялық күйді анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолдану дағдылары. 4. Психологиялық тестілеу нәтижелерін интерпретациялау. 5. Қылмыстық іс материалдары бойынша сараптамаға алынған адамның жеке-психологиялық ерекшеліктерін талдау. 6. Сараптамалық қорытындыларды құрастыру, оларды логикалық негіздеу және қорытындыны заңнама талаптарына сәйкес ресімдеу. 7. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру және қорытындыларын негіздеу.

	Білімдер:
	1.Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2.Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3.Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 4.Психодиагностикалық әдістер (оның ішінде жарамды және сенімді әдістер). 5.Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары. 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психологияның негіздері. 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 4: Өз-өзіне қол жұмсаған адамның психикалық жай-күйіне сот-психологиялық сараптама жүргізу	Машықтар:
	1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Психикалық жағдайдың жеке психологиялық ерекшеліктерін, клиникалық және психологиялық диагностикасын анықтаңыз. 3. Суицид түрін анықтаңыз. 4. Суицидтің себептерін (немесе психологиялық мағынасын) анықтаңыз. 5.Сараптамалық қорытындыларды тұжырымдау, заңнаманың талаптарына сәйкес қорытындыны қисынды негіздеу және ресімдеу. 6. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру, өз қорытындыларын негіздеу.
	Білімдер:
	1.Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2.Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3.Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер; 4.Психодиагностикалық әдістер (сенімді және сенімді әдістерді қоса); 5.Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары; 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психология негіздері 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Дағды 5: Күдіктінің, зиян шеккеннің немесе куаның жеке психологиялық ерекшеліктерін анықтау бойынша сот-психологиялық сараптама	Машықтар:
	1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Күдіктінің, зардап шегушінің, куәлардың жеке-психологиялық ерекшеліктерін анықтау. 3. Психологиялық күйді анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолдану дағдылары. 4. Психологиялық тестілеу нәтижелерін интерпретациялау. 5. Қылмыстық немесе азаматтық іс материалдары бойынша сараптамаға алынған адамның жеке-психологиялық ерекшеліктерін талдау. 6. Сараптамалық қорытындыларды құрастыру, оларды логикалық негіздеу және қорытындыны заңнама талаптарына сәйкес ресімдеу. 7. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру және қорытындыларын негіздеу.
	Білімдер:
	1.Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі. 2.Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3.Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер. 4.Психодиагностикалық әдістер (сенімді және сенімді әдістерді қоса). 5.Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары. 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психологияның негіздері. 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 6: Куәгердің немесе жәбірленушінің іс үшін маңызы бар мән-жайларды дұрыс қабылдау және олар туралы дұрыс айғақтар беру қабілетіне сот-психологиялық сараптама	Машықтар:
	1. Сот-сараптамалық психологиялық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін анықтау. 2.Куәгердің немесе жәбірленушінің іс үшін маңызды мән-жайларды дұрыс қабылдау және олар туралы дұрыс айғақтар беру қабілетін анықтау. 3. Психологиялық жағдайды анықтау үшін әртүрлі психологиялық әдістер мен құралдарды қолдану дағдылары 4. Психологиялық тестілеу нәтижелерін түсіндіру; 5. Іс материалдары бойынша сарапшының жеке психологиялық ерекшеліктерін талдау. 6.Сараптамалық қорытындыларды тұжырымдау, заңнаманың талаптарына сәйкес қорытындыны қисынды негіздеу және ресімдеу. 7. Сот отырыстарына қатысу, сот пен тараптардың сұрақтарына жауап беру, өз қорытындыларын негіздеу.

		Білімдер:
		1.Сот-психологиялық сараптамаларды жүргізу әдістемесі мен әдістемесі; 2.Сараптама қызметінің құқықтық негіздері. 3.Сот сарапшыларының құқықтары мен міндеттерін реттейтін нормативтік құқықтық актілер; 4.Психодиагностикалық әдістер (сенімді және сенімді әдістерді қоса); 5.Сараптама жүргізудің этикалық стандарттары; 6. Жалпы, жас, әлеуметтік, құқықтық және клиникалық психология негіздері 7. Сот психиатриясының негіздері (кешенді сараптамаларда өзара әрекеттесу үшін қажетті көлемде).
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2.Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3.Психологиялық сараптама саласындағы қазіргі тенденцияларды ескере отырып, сот-психологиялық сараптаманың қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2.Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	Дағды 1: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
		1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.

	Білімдер:
	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі. 3. Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар:
	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау. 2. Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. "Құқықтық актілер туралы"Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Дағды 3: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
	1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, сот-психологиялық сараптаманың қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолданыңыз. 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2.Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4.Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5.Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қарым-қатынас Эмпатия, эмоциональный интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
18. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)» »:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (өсімдік тектес объектілерді сот-сараптамалық биологиялық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Биологиялық және сабақтас ғылымдар	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Өсімдік тектес объектілерге биологиялық сараптама/зерттеу жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, еңбек функцияларын қазіргі еңбек нарығының қажеттіліктеріне сай жүйелі және құрылымдалған түрде сипаттау, сондай-ақ қызметкерлердің білім, іскерлік, дағды және жеке құзыреттеріне қойылатын талаптарды айқындау.		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Өсімдік тектес нысандар бойынша сот-биологиялық сараптамалар/зерттеулер жүргізу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.	
Еңбек функциясы 1: Өсімдік тектес нысандар бойынша сот-биологиялық сараптамалар/зерттеу			

лер жүргізу.	Дағды 1: Классификациялық міндеттерді шешу мақсатында өсімдік тектес нысандар бойынша сот-биологиялық сараптама/зерттеу жүргізу.	Машықтар:
		1. Зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Ағаш материалдарын сараптамалық зерттеу схемасын дұрыс таңдау. 4. Кірген объектілерді сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 5. Зерттеуге ұсынылған объектілерді табиғи ғылым классификациясына сәйкес белгілі таксономиялық топтарға (сынып, тұқымдас, туыс, түр) жатқызуды анықтау. 6. Өсімдік тектес объектілердің даму фазасы мен жасын анықтау. 7. Объектілерді белгілі ботаникалық топқа жатқызуға негіз болатын топтық сипаттағы қасиеттер мен белгілерді анықтау. 8. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу.
		Білімдер:
		1. Ағаш материалдарын сот-сараптамалық зерттеу әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі. 6. Ішкі еңбек тәртібі, еңбекті қорғау және қауіпсіздік, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Идентификациялық міндеттерді шешу мақсатында өсімдік тектес нысандар бойынша сот-биологиялық сараптама/зерттеу жүргізу.	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сараптамалық зерттеу схемасын таңдау. 4. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 5. Салыстырылатын объектілердің (бөліктердің) бүтінге, біртұтас массаға жататынын анықтау. 6. Біртұтас шығу көзін анықтау. 7. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу.

		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 3: Диагностикалық міндеттерді шешу мақсатында өсімдік тектес нысандар бойынша сот-биологиялық сараптама/зерттеу жүргізу.	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін айқындау. 2. Сот сараптамасы объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сараптамалық зерттеу сызбасын таңдау. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 5. Тергеліп жатқан оқиғамен байланысты объектілердің кеңістіктік-уақыттық бағыттылығы бар әртүрлі жақтары мен өмір сүру нысандарын анықтау. 6. Биологиялық объектілердің тасымалдаушы объектіге түсу уақытын, екпелердің шабылу мерзімін, шөптің шабылу уақытын, өнімнің жиналған жылын, сақтау жағдайларын және тағы басқа мәселелерді шешу. 7. Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын ресімдеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулердің нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау		

	Дағды 1: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысына қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. Қазіргі технологиялық деңгейін ескере отырып, сот-биологиялық сараптаманың / өсімдік тектес объектілерді зерттеудің қазіргі жай-күйі мен даму перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеуді жүзеге асыру.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот экспертологиясының және криминалистиканың негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, апробациялау және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот сараптамаларын тағайындайтын органдармен өзара әрекеттесу	Машықтар:
		1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығындардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты шыққан шығындар туралы есепті ұсыну. 3. Өз құзыреті шегінде процессуалдық әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық қателіктерге жол берілуіне ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық тәжірибені жинақтап қорыту, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің профилактикасына бағытталған ұсыныстар әзірлеу.

		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу тарифтері мен әдістері. 3. Сот сарапшысының процессуалдық әрекеттерге маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеудің, апробациялаудың және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттар жобаларын әзірлеуге қатысу.	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын ағымдағы заңнамаға, реттеудің мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен салдарына сәйкестігін талдау. 2. Сот-сараптамалық қызметті нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе оларды қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу бойынша ұсыныстар әзірлеу. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сараптамалық тәжірибені қорыту арқылы сарапшы қателіктерінің себептері мен жағдайларын анықтау, сондай-ақ сарапшы қателіктерін болдырмауға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Қазақстан Республикасының «Құқықтық актілер туралы» Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі және оларды рәсімдеуге қойылатын талаптар. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
	1. Заманауи технологиялар мен ғылыми әзірлемелерді ескере отырып, сот-биологиялық сараптаманың ағымдағы жағдайы мен даму перспективаларын, өсімдік тектес объектілерді зерттеуді зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге ұсыныстар әзірлеу және техникалық-экономикалық негіздемесін жасау. 3. Ғылыми-зерттеу нәтижелерінен техникалық және экономикалық тиімділікті дәлелдеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу жоспарын жасау. 5. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарын ағымдағы және қорытынды бақылау, бағалау және жоспарларды түзету. 7. Сәйкес сынақ және өлшеу әдістері мен әдістемелерін қолдану. 8. Ғылыми-зерттеу барысында жүргізілген сынақ нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін рәсімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми-зерттеу әзірлемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу, валидациялау және енгізуге қатысу. 11. Атқарылған жұмыс, ғылыми-зерттеу және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелер нәтижелері бойынша есептер дайындау. 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсыныстар мен құралдарды дайындауға қатысу. 13. Басылымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сараптамалық тәжірибені қорыту арқылы сарапшы қателіктерінің себептері мен жағдайларын анықтау, сондай-ақ сарапшы қателіктерін болдырмауға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін құру және рәсімдеу бойынша типтік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.

	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлау мен олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
		1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, сондай-ақ сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру курстарына лектор, даярлық жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіби оқытудың және біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқытудың нәтижелері мен оның тиімділігі көрсеткіштерін талдау.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәрістердің, семинарлық және практикалық сабақтардың жоспарларын жасау тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлау мен олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қарым-қатынас Эмпатия, эмоциональный интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Сот сарапшысы
19. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (сот-сараптамалық электротехникалық зерттеу бойынша)»»:		
Топтың коды:	2611-7	

Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (сот-сараптамалық электротехникалық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Инженерия және инженерлік іс	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу саласындағы кәсіби қызметке біртұтас талаптарды әзірлеу, еңбек функцияларын жүйелі және құрылымдық сипаттау, қазіргі еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес келетін, қызметкерлердің білімдері, дағдылары, қабілеттері және жеке кәсіби компетенцияларына қойылатын талаптарға жауап беретін сипаттамалар жасау		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.	
Еңбек функциясы 1: Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу	Дағды 1: Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу	Машықтар:	
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Сот-электротехникалық сараптама объектілерін зерттеу. 5. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу.	

		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі. 6. Ішкі еңбек тәртібі, еңбекті қорғау және қауіпсіздік, өндірістік санитария және өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сот-электротехникалық сараптаманы жүргізу	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Электр өлшеу аспаптары мен құралдарын пайдалану. 5. Электр желілері мен жабдықтарының параметрлерін есептеу. 6. Криминалистикалық фотосуретке қатысты дағдыларға ие болу. 7. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшы қорытындысын рәсімдеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалау бойынша ғылыми негізделген тәсілдер мен критерийлер. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау		

	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1. Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығын сметасын жасау. 2. Сараптаманы тағайындаған органға сараптама жүргізумен байланысты шығындар туралы есеп беру. 3. Өз құзыреті шегінде процессуалдық әрекеттерге маман/сарапшы ретінде қатысу. 4. Сараптамалық тәжірибені қорыту арқылы сарапшы қателіктерінің себептері мен жағдайларын анықтау және сарапшы қателіктерін болдырмауға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу тарифтері мен әдістері. 3. Сот сарапшысы ретінде процессуалдық әрекеттерге қатысу формалары. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптамаларды тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1. Сараптамаларды тағайындайтын органдар қызметкерлеріне сот сараптамаларын ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмысында қатысу. 2. Сараптамаларды тағайындайтын органдар қызметкерлеріне сот сараптамаларын ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша семинарлар өткізу. 3. «Сот-сараптамалық электротехникалық зерттеу» саласының қазіргі технологиялық деңгейін ескере отырып, оның ағымдағы жағдайы мен даму перспективаларын зерттеу және талдау. 4. Мәліметтерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сот сараптамасы теориясы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық, азаматтық істерге, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық істеріне арналған материалдарды даярлау және ұсынудың ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу.	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
		1. «Соттық электротехникалық сараптама» біліктілігі бойынша сараптама/зерттеудің қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын заманауи технологиялар мен ғылыми әзірлемелер деңгейін ескере отырып зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге арналған ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық тиімділігін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру мен жүргізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6. Зерттеу жұмыстарының жоспарларына ағымдағы және қорытынды бақылау, бағалау және түзету жүргізу. 7. Тиісті өлшеу әдістері мен әдістемелерін қолдану. 8. Ғылыми зерттеулер барысында алынған нәтижелерді талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерін, ғылыми зерттеулер әзірлемелерін дайындауға, апробациялауға, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындаған жұмыс, ғылыми зерттеулер және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелер бойынша есептер дайындау. 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен оқу құралдарын әзірлеуге қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14. Сарапшылық қателіктерге әкелетін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылау, сондай-ақ сарапшылық қателердің алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның қазіргі жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерінің мазмұны мен ресімделуіне қойылатын типтік талаптар. 5. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемелерін әзірлеу, апробациялау және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулерді жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

Дағды 2: Сот сараптамасы саласында нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжат жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар:
	1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын қазіргі заңнамаға сәйкестігі, реттеудің мақсаттары, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен салдарын талдау. 2. Сот-сараптамалық қызметті нормативтік құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөніндегі ұсыныстар әзірлеу. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер жобаларын әзірлеуге қатысу. 4. Сарапшылық қателіктерге әкелетін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы қорыту, сондай-ақ сарапшылық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстар әзірлеу.
	Білімдер:
	1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Қазақстан Республикасының «Құқықтық актілер туралы» заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу тәртібі, сондай-ақ олардың ресімделуіне қойылатын талаптар. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеудің, апробациялаудың және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға және олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
	1. Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға үміткерлерді даярлауға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру курстарына дәріскер, даярлау жетекшісі ретінде қатысу. 3. Кадрларды даярлау мен біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіби оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6. Оқыту нәтижелері мен оның тиімділігінің көрсеткіштерін талдау жүргізу.

		Білімдер:	
		1. Сот-сараптамалық қызмет саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі қағидаттары мен тәртібі. 3. Дәріс, семинар және практикалық сабақтардың жоспарларын құру тәртібі. 4. Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлау мен олардың біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.	
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді	
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қарым-қатынас Эмпатия, эмоциональный интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу		
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды		
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:	
	6	Сот сарапшысы	
20. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу бойынша)»»:			
Топтың коды:	2611-7		
Қызмет атауының коды:	2611-7-002		
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (сот-сараптамалық дінтанушылық зерттеу бойынша)»		
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6		
СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Журналистика және ақпарат	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		

Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:		
Қызметтің негізгі мақсаты:	Сот дінтану сараптамасын/зерттеулерін жүргізу саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды әзірлеу, Еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін еңбек функцияларының жүйелі және құрылымдық сипаттамасы және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдыларына және жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды әзірлеу	
Еңбек функциялардың сипаттамасы		
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Сот дінтану сараптамасын/зерттеулерін жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу
Еңбек функциясы 1: Сот дінтану сараптамасын/зерттеулерін жүргізу	Дағды 1: Діни сипаттағы объектілерге қатысты сот-сараптамалық діни зерттеулер жүргізу	Машықтар:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, объектісін және міндеттерін анықтау. 2. Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелерін және/немесе әдістерін таңдау. 4. Зерттеулерді әдістемелерде көрсетілген әдістер бойынша жүргізу. 5. Әдістемелерде көрсетілген және Мемлекеттік реестрге енгізілген объектілердің діни бағытын анықтау. 6. Сот-сараптамалық зерттеу барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу.
		Білімдер:
		1. Сот-сараптамалық зерттеудің әдістемелері және/немесе әдістері. 2. Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3. Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің сенімділігі мен объективтілігін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4. Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді интерпретациялау тәртібі мен ережелері. 5. Ішкі еңбек тәртібі, еңбекті қорғау және қауіпсіздік, өндірістік санитария, өрт қауіпсіздігі талаптары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 2: Сот-сараптамалық діни зерттеулер жүргізу	Машықтар:
		1. Қойылған процессуалдық сұрақтарға сәйкес сот-дінтанушылық зерттеудің мақсаттары мен гипотезаларын тұжырымдау. 2. Конфессиялық және мәдени ерекшеліктерін ескере отырып, діни мәтіндерді, атрибуттарды және іс-әрекеттерді талдау және жүйелеу. 3. Зерттеу жүргізу үшін дінтанулық, лингвистикалық және мәдениеттанулық әдістерді іріктеу және қолдану. 4. Пәнаралық тәсілдерді пайдалана отырып, діни символиканы, терминологияны және контексті кешенді талдау. 5. Зерттелетін объектілердің діни тиістілігі, бағыты және ықтимал экстремистік мазмұнының белгілерін айқындау 6. Алынған қорытындылар мен олардың ғылыми негіздемесін дәлелді түрде баяндаған сараптамалық қорытындыны дайындау.
		Білімдер:
		1. Дінтану негіздері, діни символика және діни ағымдардың типологиясы. 2. Сот сараптамасы контекстінде діни ілімдер мен бағыттарды жіктеу қағидалары. 3. Діни мәтіндер мен атрибуттарды салыстырмалы талдау әдістемесі. 4. Сот-сараптамалық діни зерттеулерді жүргізуді реттейтін нормативтік-құқықтық актілер. 5. Сарапшы құжаттамасын рәсімдеу және зерттеу нәтижелерін сотқа ұсыну ережелері. 6. Сот сарапшысы үшін этикалық қағидалар, объективтілік пен бейтараптылық стандарттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1.Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4.Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.

		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2. Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3.Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып, "сот дінтану сараптамасының/зерттеулерінің" қазіргі жағдайы мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2.Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		

	Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар: 1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, "сот дінтану сараптамасы/зерттеулері" біліктілігі бойынша сараптаманың/зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2.Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3. Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6.Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Тиісті өлшеу әдістері мен әдістерін қолдану. 8. Ғылыми зерттеулер барысында алынған нәтижелерді талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12.Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13. Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14.Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.

	Білімдер:
	Білімі: 1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2.Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3.Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5.Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау. 2.Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3.Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4.Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2."Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
		1.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3.Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6.Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.
		Білімдер:
		1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2.Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі. 3.Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі. 4.Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу Қарым-қатынас Эмпатия, эмоциональный интеллект	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Сот сарапшысы
21. Кәсіптің карточкасы ««Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық-криминалистикалық зерттеу бойынша)»»:		
Топтың коды:	2611-7	
Қызмет атауының коды:	2611-7-002	
Кәсіптің атауы:	«Сот сарапшысы (сот-сараптамалық психологиялық-криминалистикалық зерттеу бойынша)»	
СБШ бойынша біліктілік деңгейі:	6	

СБШ бойынша біліктілік ішкі деңгейі:			
БТБА, БА, үлгілік біліктілік сипаттамалары бойынша біліктілік деңгейі:			
Кәсіптік білім деңгейі:	Білім деңгейі: жоғары білім (бакалавриат, маман дәрежесі, ординатура)	Мамандық: Педагогика және психология	Біліктілік: -
Жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптар:	Осы біліктілік бойынша алдыңғы жұмыс тәжірибесі талап етілмейді.		
Формалды емес және информалы біліммен байланыс:	Талап етілмейді		
Кәсіптің басқа ықтимал атаулары:			
Қызметтің негізгі мақсаты:	Психологиялық-криминалистикалық сараптама/зерттеу өндірісі саласындағы кәсіби қызметке қойылатын бірыңғай талаптарды, еңбек нарығының қазіргі заманғы қажеттіліктеріне жауап беретін және қызметкерлердің біліміне, іскерлігіне, дағдылары мен жеке құзыреттеріне қойылатын тиісті талаптарды жүйелі және құрылымдық сипаттауды әзірлеу		
Еңбек функциялардың сипаттамасы			
Еңбек функцияларының тізбесі:	Міндетті еңбек функциялары:	1. Психологиялық-криминалистикалық сараптамалар/зерттеулер жүргізу 2. Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	
	Қосымша еңбек функциялары:	1. Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу	
Еңбек функциясы 1: Психологиялық-криминалистикалық сараптамалар/зерттеулер жүргізу	Дағды 1: Қанға психологиялық-криминалистикалық сараптама/зерттеу жүргізу.	Машықтар:	
		1. Биологиялық іздерді психологиялық-криминалистикалық талдау саласындағы сот-сараптамалық зерттеудің пәнін, мақсаттарын және міндеттерін тұжырымдау. 2. Зерттелетін үлгілердің биологиялық және криминалистикалық ерекшеліктерін ескере отырып, оларды сипаттау, тіркеу және алдын ала сипаттамасын жасау. 3. Биологиялық материалдарды сот-сараптамалық зерттеуде бекітілген әдістемелер мен әдістерді іріктеу және қолдану. 4. Сот-сараптамалық әдістемелердің Мемлекеттік тізілімінде тіркелген әдістерді пайдалана отырып, қан іздерінің бар-жоғын анықтау. 5. Бекітілген әдістемелерге сәйкес қан үлгілерінің түрлік тиістілігін айқындау. 6. Мемлекеттік талаптар мен стандарттарға сай әдістемелерді қолдана отырып, зерттелетін үлгілерді сәйкестендіру. 7. Зерттеу барысын, қолданылған әдістерді және алынған нәтижелерді толық көрсететін сараптамалық қорытындыны дайындау.	

	Білімдер:
	1. Биологиялық объектілерді сот-сараптамалық зерттеудің заманауи әдістемелері мен тәсілдері. 2. Алынған нәтижелердің шынайылығын, дәлдігін және анық еместік деңгейін бағалаудың негізгі қағидаттары. 3. Сот-сараптамалық талдау қорытындыларының объективтілігі мен сенімділігін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері. 4. Биологиялық материалдарды зерттеу барысында алынған деректерді өңдеу, талдау және түсіндіру ережелері. 5. Биологиялық үлгілермен жұмыс істеу кезінде ішкі еңбек тәртібінің нормалары, еңбек қауіпсіздігі, техника қауіпсіздігі, санитарлық талаптар және өрт қауіпсіздігі жөніндегі талаптар.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Баспа, графикалық және электрондық материалдарға олардың психологиялық әсері тұрғысынан талдау жүргізу.	Машықтар:
	1.Сот-сараптамалық зерттеудің нысанасын, объектісін және міндеттерін айқындау. 2.Сот сараптамасының объектілерін олардың ерекшеліктерін ескере отырып сипаттау. 3. Таңдау сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері. 4. Сенімді және қайталанатын нәтижелерді алу үшін таңдалған әдістерді қолдау. 5. Алынған нәтижелерді белгіленген ережелер мен ғылыми тәсілдерге сәйкес түсіндіру. 6.Сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін сарапшының қорытындысын ресімдеу. 7. Белгіленген тәртіппен зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау және өңдеу жазбаларын жүргізу.
	Білімдер:
	1.Сот-сараптамалық зерттеу әдістері және/немесе әдістері. 2.Өлшеу нәтижелерінің белгісіздігін бағалаудың жалпы ережелері. 3.Сараптамалық зерттеулер нәтижелерінің дұрыстығы мен объективтілігі дәрежесін бағалаудың ғылыми негізделген тәсілдері мен критерийлері. 4.Сот-сараптамалық зерттеу барысында алынған деректерді түсіндірудің тәртібі мен ережелері. 5. Зерттеу нәтижелерін есептеу, талдау, бағалау және өңдеу жазбаларын жүргізу тәртібі.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді

	Дағды 3: Зерттелетін материалдардағы психологиялық әсер ету белгілерін (манипуляция, қысым, ұсыныс, насихат) анықтау	Машықтар:
		1. Психологиялық әсер ету белгілерін айқындауға бағытталған сараптамалық зерттеудің пәнін, мақсаттарын және міндеттерін тұжырымдау. 2. Психологиялық ықпалдың бар-жоғын анықтау мақсатында мәтіндік, аудиовизуалды және графикалық материалдардың вербалды және вербалды емес құрамдас бөліктерін талдау. 3. Манипуляциялық ықпал белгілерін диагностикалау үшін сот-психологиялық талдаудың жарамды әдістемелерін іріктеу және қолдану. 4. Контекст ерекшеліктерін ескере отырып, анықталған әсер ету элементтерінің айқындық дәрежесін, бағыттылығын және сипатын айқындау. 5. Анықталған құбылыстарды қабылдау психологиясы, эмоциялық жауап беру және тұлғаның когнитивтік ұстанымдары тұрғысынан түсіндіру. 6. Талдау нәтижелерін ғылыми және сараптамалық шынайылық пен объективтілік критерийлерімен салыстыру. 7. Зерттеу барысы, қолданылған әдістер мен негізделген қорытындылар көрсетілген сараптамалық қорытындыны дайындау.
		Білімдер:
		1. Материалдарды сот-психологиялық талдаудың заманауи тәсілдері, әдістері мен әдістері. 2. Алынған нәтижелердің дәлдігін, сенімділігін және қолдану шекараларын анықтау принциптері. 3. Сот-психологиялық зерттеулер қорытындыларының дұрыстығын, дұрыстығын және ғылыми негізділігін бағалау критерийлері. 4. Мәтіндер мен медиаматериалдарды сараптамалық талдау процесінде анықталған деректерді түсіндіру қағидалары. 5. Сараптама жұмысының нәтижелерін тіркейтін талдамалық жазбаларды, есептеулер мен хаттамаларды жүргізу және ресімдеу тәртібі.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Еңбек функциясы 2: Сараптама тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл	Дағды 1: Сот сараптамаларын жүргізуді тағайындайтын органдармен өзара іс-қимыл жасау	Машықтар:
		1.Сот сараптамасын жүргізуге арналған шығыстардың сметасын жасау. 2. Сараптама тағайындаған органға сараптама жүргізуге байланысты жұмсалған шығыстар туралы есепті ұсынуға міндетті. 3. Өз құзыреті шегінде іс жүргізу әрекеттеріне маман/сарапшы ретінде қатысу. 4.Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.

		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2.Сараптама құнын есептеу бойынша тарифтер мен әдістер. 3. Сот сарапшысының іс жүргізу іс-әрекеттеріне маман ретінде қатысу нысандары. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
	Дағды 2: Сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлеріне кеңес беру	Машықтар:
		1.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін ақпараттық-түсіндіру жұмыстарына қатысу. 2.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) ұйымдастыру және жүргізу мәселелері бойынша сараптама тағайындайтын органдардың қызметкерлері үшін семинарлар өткізу. 3.Технологиялардың қазіргі деңгейін ескере отырып, осы сараптаманың/зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 4. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу.
		Білімдер:
		1. Қазақстан Республикасының сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілері. 2.Сот сараптамасы және криминалистика негіздері. 3. Қылмыстық және азаматтық істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық істері бойынша материалдарды дайындау және ұсыну ерекшеліктері. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Қосымша еңбек функциясы 1: Ғылыми-зерттеу, ғылыми-әдістемелік және оқу-әдістемелік жұмыстарға қатысу		

Дағды 1: Сот сараптамасы саласындағы ғылыми қызметке қатысу	Машықтар:
	1. Технологиялардың, ғылыми әзірлемелердің қазіргі деңгейін ескере отырып, психологиялық-криминалистикалық сараптаманың/зерттеудің ағымдағы жай-күйі мен даму перспективаларын зерделеу және талдау. 2. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін ұсыныстар мен техникалық-экономикалық негіздеме әзірлеу. 3.Ғылыми зерттеу нәтижелерінің техникалық және экономикалық әсерін негіздеу. 4.Ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруды және өткізуді жоспарлау. 5. Деректерді жинау, талдау және жүйелеу. 6.Зерттеу жұмыстарының жоспарларын ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру. 7. Сынау мен өлшеудің тиісті әдістері мен әдістерін қолдану. 8. Ғылыми зерттеулер барысында жүргізілген сынақтардың нәтижелерін талдау. 9. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін ресімдеу. 10. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін, техникалық шешімдерді, ғылыми зерттеулердің әзірлемелерін әзірлеуге, сынақтан өткізуге, валидациялауға және енгізуге қатысу. 11. Орындалған жұмыстың, ғылыми зерттеулердің және/немесе ғылыми-техникалық әзірлемелердің нәтижелері бойынша есептер дайындау; 12. Мақалалар, монографиялар, әдістемелік ұсынымдар мен құралдар дайындауға қатысу. 13.Жарияланымдар мен ғылыми әзірлемелерге рецензия жүргізу. 14.Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2. Сот сараптамасы саласындағы отандық және шетелдік ғылым мен технологияның заманауи жетістіктері. 3. Ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау әдістемесі. 4. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының мазмұны мен нәтижелерін ресімдеуге қойылатын үлгілік талаптар. 5.Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары. 6. Ғылыми зерттеулер жүргізу немесе ғылыми-техникалық әзірлемелерді орындау бойынша әдістемелік материалдар.

Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 2: Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысу	Машықтар:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын қолданыстағы заңнамаға, реттеу мақсаттарына, енгізілетін нормалардың тиімділігі мен олардың салдарларына сәйкестігіне талдау жасау. 2.Сот-сараптама қызметін нормативтік-құқықтық реттеуді жетілдіру, қолданыстағы нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізу немесе қайта қарау, жаңа нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныстар қалыптастыру. 3. Сот сараптамасы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеуге қатысу. 4.Сараптамалық қателіктер жіберуге ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау мақсатында сараптамалық практиканы жалпылауды жүргізу, сондай-ақ сараптамалық қателіктердің алдын алуға бағытталған ұсыныстарды әзірлеу.
	Білімдер:
	1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2."Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы. 3. Нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, қабылдау, өзгерістер енгізу, сондай-ақ ресімдеуге қойылатын талаптар тәртібі. 4. Сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынақтан өткізу және енгізудің негізгі қағидаттары.
Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Дағды 3: Сот сарапшыларын кәсіби даярлауға, олардың біліктілігін арттыруға қатысу	Машықтар:
	1.Сот сараптамаларын (зерттеулерін) жүргізу құқығына біліктілік куәлігін алуға, сот сарапшыларының біліктілігін арттыруға үміткерлерді дайындауға қатысу. 2. Сот сарапшыларын даярлау, біліктілігін арттыру курстарына оқытушы, дайындық жетекшісі ретінде қатысу. 3.Кадрларды даярлаудың, біліктілікті арттырудың перспективалық және ағымдағы жоспарларын әзірлеуге қатысу. 4. Оқу-әдістемелік құжаттаманы, оқыту және бақылау құралдарын әзірлеуге қатысу. 5. Кәсіптік оқыту мен біліктілікті арттырудың нысандары мен әдістерін жетілдіруге қатысу. 6.Оқыту нәтижелерінің көрсеткіштерін және оның тиімділігін талдауды жүзеге асыру.

		Білімдер:
		1.Сот-сараптама қызметі саласындағы заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілер. 2.Оқу-әдістемелік кешендерді әзірлеудің негізгі принциптері мен тәртібі. 3.Дәрістер, семинарлар мен практикалық сабақтар жоспарларын құру тәртібі. 4.Оқыту теориясы мен әдістемесінің негіздері. 5. Сот сарапшыларын даярлау және олардың біліктілігін арттыру мәселелері бойынша әдістемелік материалдар. 6. Сот сарапшыларын даярлаудың, біліктілігін арттырудың нысандары, түрлері, әдістері мен құралдары.
	Дағдыны тану мүмкіндігі:	Қажет етілмейді
Жеке құзыреттерге қойылатын талаптар:	Қарым-қатынас Эмпатия, эмоциональный интеллект Көшбасшылық Тәлімгерлік Ынтымақтастық және командалық жұмыс Жүйелік және аналитикалық ойлау Ұйымдастырушылық дағдылары Стрессті басқару Өзін-өзі ұйымдастыру және уақытты тиімді басқару Кәсіптік этика Сапаға ұмтылу	
Техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың тізімі:	Техникалық реттеу объектісі болып табылмайды	
СБШ -нің ішіндегі басқа кәсіптермен байланыс:	СБШ-нің деңгейі:	Кәсіптің атауы:
	6	Сот сарапшысы

4-ші тарау. Кәсіптік стандарттың техникалық деректері

22. Мемлекеттік органның атауы:
Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі
Орындаушы:
Абдрахман Сания Арстанкызы, +7 (778) 656 34 50, s.abdrakhman@adilet.gov.kz
23. Әзірлеуге қатысатын ұйымдар (кәсіпорындар):
РГКП "Центр судебных экспертиз Министерства юстиции Республики Казахстан"
Жоба жетекшісі:
Коломеец Елена Анатольевна
E-mail: kadry@cse.kz
Телефон нөмірі: +7 (776) 132 89 07
Орындаушылар:
Султанова Мерей Оразалыевна, +7 (776) 223 47 53, kadry@cse.kz
24. Кәсіптік біліктілік жөніндегі салалық кеңес: № 3 , 10.11.2025 ж.
25. Кәсіптік біліктілік жөніндегі ұлттық орган: 26.11.2025 ж.
26. «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы: 29.09.2025 ж.
27. Нұсқа нөмірі және шығарылған жылы: Нұсқа 1, 2025 ж.
28. Болжамды қайта қарау күні: 03.01.2028 ж.